

Anotace

První svazek monografie *Premonstráti v Plzni* poskytuje široký kulturně historický kontext k následujícím dvěma svazkům. Popisuje téměř zapomenutou a často neprávem přehlíženou roli tepelských premonstrátů a jimi vedených plzeňských škol v rozvoji obecné vzdělanosti v našich zemích v první polovině 19. století. Zdůrazňuje zejména jejich přínos pro výuku matematiky a přírodních věd. Nejprve stručně líčí historii premonstrátského řádu a vývoj premonstrátské kanonie kláštera v Teplé. Poté připomíná hlavní etapy českého národního obrození, přínos jeho nejvýznamnějších aktérů, pozvednutí českého jazyka, zrod nové české literatury, krásné i odborné, a utváření českého národa. Rekapituluje hlavní školské reformy, které probíhaly od poloviny 18. století do poloviny 19. století, a ukazuje, jak zásadním způsobem ovlivnily vzdělanost českého národa. Dalším, zcela zásadním tématem prvního svazku je obsáhlá studie o vzniku, vývoji a proměnách plzeňského gymnázia (1776 až 1922) a Filozofického ústavu (1804 až 1848), která byla sepsána na základě podrobného studia archivních pramenů. Ukazuje všestranné organizační, odborné a pedagogické aktivity tepelských premonstrátů, jejich obdivuhodné úsilí při budování kvalitních škol, jejich překvapivě moderní vztah k výuce matematiky, fyziky, astronomie i ostatních všeobecně vzdělávacích předmětů. Přibližuje genius loci Plzně a kláštera v Teplé a jejich mimořádný význam ve vývoji vzdělávání, vzdělanosti a šíření osvěty v Plzni a jejím okolí.

The first volume of the monograph *Premonstratensians in Pilsen* provides more comprehensive cultural and historical frame of reference for the following two volumes. It describes the almost forgotten and often unfairly overlooked role that the Premonstratensians from the monastery Teplá and the Pilsen schools played in the development of general education in our countries in the first half of the 19th century. Text particularly emphasizes their contribution to the teaching of mathematics and natural sciences. Firstly, this part of the monograph briefly explains the history of the Premonstratensian order and the development of the Premonstratensian monastery in Teplá. Secondly, it recalls the main stages of the Czech national revival, the contribution of its most important actors, the rise of the Czech language, the birth of a new Czech literature, both beautiful and professional, and the formation of the Czech nation. The first volume recapitulates the main school reforms that took place from the middle of the 18th century to the middle of the 19th century, and shows how they profoundly influenced the education of the Czech nation. Another, very fundamental topic of the first volume is a comprehensive study on the origin, development and changes of the Pilsen Gymnasium (i. e. Grammar school, 1776 to 1922) and the Philosophical Institute (1804 to 1848), which was written on the basis of a detailed analysis of archival sources. It demonstrates diverse organizational, professional and pedagogical activities of the Premonstratensians from Teplá, their admirable efforts in building quality schools, their surprisingly modern attitude towards the teaching of mathematics, physics, astronomy and other general education subjects. Moreover, the text depicts the genius loci of Pilsen and the monastery in Teplá. These places were the pillars of the development of education and the spread of enlightenment in Pilsen and its surroundings.